

CLEVELANDSKÁ A PITTSBURSKÁ DOHODA V KONTEXTE NAJNOVŠIEHO VÝSKUMU

ŠTEFAN KUCÍK

The author of the paper deals with the Cleveland and Pittsburgh Agreements. On the basis of the latest research, he tries to put the two agreements in the context of the Czecho-Slovak liberation movement in the United States of America during the First World War.

Key words: Cleveland Agreement, Pittsburgh Agreement, Czecho-Slovak Liberation Movement, World War I.

Tak Clevelandská (1915), ako aj Pittsburská dohoda (1918) predstavujú v spojitosti so spoločným česko-slovenským zahraničným odbojom počas prvej svetovej vojny dôležité historické dokumenty. Ani jeden z historikov, ktorý sa dotkne tohto obdobia slovensko-českých dejín, ich nemôže obísť. Skutočnosť, že tieto dohody vznikli, ponúka niekoľko otázok. Aké boli dôvody k uzavretiu týchto dohôd? Aký bol ich obsah? Čo od týchto dohôd zúčastnené strany očakávali? Aký bol ich význam pre ďalší vývoj slovensko-českých vzťahov? Predkladaná štúdia sa pokúša na základe najnovšieho výskumu uvedené dohody zasadiť do kontextu 1. spoločného slovenského a českého odboja v USA počas Veľkej vojny a ponúknuť odpoveď na uvedené i ďalšie otázky.

K uzatvoreniu Clevelandskej dohody o spoločnom politickom programe v záujme Čechov a Slovákov v Rakúsko-Uhorsku došlo medzi Slovenskou ligou v Amerike (ďalej aj SLA) a Českým národným združením (ďalej aj ČNZ) 22. októbra 1915.¹ Jej iniciátorom bola česká reprezentácia. Českému národnému združeniu dal Tomáš G. Masaryk pokyn, aby sa ujalo iniciatívy a nadviazalo užšie kontakty so Slovenskou ligou s cieľom nájsť spoločnú politickú platformu česko-slovenského zahraničného odboja. Masaryk totiž veľmi skoro rozpoznal mimoriadny význam amerických Čechov a Slovákov pre zahraničný odboj. Na základe toho pobádal amerických Čechov, aby sa usilovali uzatvoriť so Slovákami v USA dohodu, ktorá by ich zapojila do podpory zahraničnej akcie a súčasne by mu umožnila oficiálne vystupovať v mene Slovákov v súlade s jeho koncepciou obnovy bývalého českého štátu rozšíreného o Horné Uhorsko.² Tajomník Českého národného združenia Josef Tvrzický zaslal Slovenskej lige

¹ Archív Spolku sv. Vojtecha, Trnava (ďalej ASSV), fascikel (ďalej fasc.) 235A2. Clevelandská dohoda; Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv, Praha (ďalej VÚA – VHA), fond (ďalej f.) České národní sdružení v Americe, inventárne číslo (ďalej inv. č.) 8, kartón (ďalej k.) 3. Zapisnice prvého zasadania Slov. Ligy s Č. Nár. Sdr., Cleveland, 22. 10. 1915 (zápisnica bola bez uvedenia konkrétneho zdroja publikovaná v práci VONDRÁŠEK, V. – HANZLÍK, F.: *Krajané v USA a vznik ČSR: v dokumentech a fotografiích*. Praha 2008, s. 34); *Národní noviny* (Pittsburgh), roč. 6, 28. 10. 1915, č. 301, s. 4; *Národní noviny* (Pittsburgh), roč. 6, 24. 11. 1915, č. 305, s. 5; PANKUCH, J.: *Dejiny clevelandských a lakewoodských Slovákov*. Cleveland 1930, s. 113–117, 135–137. Celý text Clevelandskej dohody pozri v prílohe 1.

² DAXNER, I.: *Ako sa vodí nášmu slovenskému národu v Česko-slovenskej Republike?* Pittsburgh 1924, s. 8; GETTING, M.: *Americkí Slováci a vývin československej myšlienky v rokoch 1914–1918*. S. I. 1933, s. 63; STOLÁRIK, M. M.: *The Role of American Slovaks in the Creation of Czecho-Slovakia, 1914–1918*. In *Slovak Studies*, roč. 8, 1968, s. 26; In: Pekník, M.: *Názory na riešenie slovenskej otázky za prvej svetovej vojny a počiatky smerovania slovenskej politiky k vzniku Česko-Slovenska*. In: PEKNÍK, M. et al. *Pohľady na slovenskú politiku*. Bratislava 2000, s. 107–108.

v Amerike návrh dohody³ a pozval ju na spoločnú konferenciu do Clevelandu.⁴ Na nej bola medzi slovenskou a českou stranou po malých zmenách a dodatkoch k navrhovanému textu dosiahnutá dohoda, podľa ktorej americkí Slováci a Česi mali pracovať na spojení českého a slovenského národa „*vo federatívnom zväzku štátov, s úplnou národnou autonómiou Slovenska*“. Slovanmi slovenského predstaviteľa odboja, na základe Clevelandskej dohody mali podľa vzoru USA vzniknúť „*Spojené Štáty Česko-Slovenské*“.⁵

Čo bolo dôvodom, že v Clevelandskej dohode bol zakotvený federatívny princíp? Je známe, že v Pittsburskej dohode, ktorá v roku 1918 nahradila Clevelandskú dohodu, česko-slovenský dualizmus už takto explicitne vyjadrený nebol a po vzniku Československa Slováci o svoje autonómne postavenie v novovzniknutej republike museli bojovať celých dvadsať rokov. Čo viedlo českú stranu, aby Slovákom najprv ponúkla rovnoprávne postavenie v projektovanom spoločnom štáte a potom im ho odmietla dať?

V počiatočných mesiacoch prvej svetovej vojny v úvahách amerických Slovákov o budúcnosti Slovenska rezonovalo zabezpečenie jeho samosprávneho vývinu bez ohľadu na to, v akom štátoprávnom usporiadaní to bude. Akékoľvek z navrhovaných riešení budúceho statusu Slovenska však bolo späté s ideou jeho autonómneho postavenia na federatívnom základe.⁶ Uvedený princíp rovnoprávnosti sa ako niť tiahol dejinami Slovákov.⁷ Prítomný bol aj v Memorande Slovenskej ligy v Amerike z rokov 1914–1915⁸ a svoje plné vyznenie našiel napokon aj v Clevelandskej dohode.

Tento zásadný postoj slovenskej reprezentácie však narážal na odpor českej strany, ktorá vytrvalo odmietala akceptovať snahy Slovákov definitívne sa etablovať ako suverénny národ. Z tohto dôvodu podpisu Clevelandskej dohody predchádzali niekoľkomesačné rokovania a ostré výmeny názorov, v ktorých zástupcovia SLA vystupovali proti snahe českých partnerov pripojiť slovenskú zložku odboja iba ako nejaký prívěsok k základnej českej akcii.⁹ Poprední predstavitelia českých organizácií v Amerike Tomáš Čapek, Josef Tvrzický-Kramer, Emanuel V. Voska, Karel Pergler a ďalší sa totiž často aj na stretnutiach so Slovákmí vyjadrovali o českom štáte, o českom vojsku a podobne, obchádzajúc pre Slovákov prijateľnejší termín československý, resp. najadekvátnejší a najprijateľnejší česko-slovenský. Okrem toho na Slovákov negatívne pôsobili aj informácie od ich krajanov v Rusku, ktoré spochybňovali úprimnosť slov o rovnoprávnom spoluzití Čechov a Slovákov, a skutočnosť, že ani všetci Česi v USA (išlo o katolícke kruhy) ešte vtedy neuvažovali o rozbití Rakúsko-Uhorska.¹⁰

Česi v Amerike boli pritom od počiatku oboznámení so slovenskými predstavami o budúcnosti svojej starej vlasti. Slovenskej lige šlo predovšetkým o slovenskú samosprávu a až v druhom rade bolo pre ňu dôležité, v akom priestore sa bude naplňovať. Rokovania s americkými Slovákmí boli dlho neúspešné práve kvôli slovenskej obave, že by boli voči Čechom v nevýhode a strácali by na svojej individualite. Vedúci predstavitelia SLA prístup amerických Čechov

³ DAXNER, I. *Ako sa vodí nášmu slovenskému národu v Česko-slovenskej Republike?*, s. 8.

⁴ VÚA – VHA, f. České národní sdružení v Americe, inv. č. 209, k. 3. List Českého národního združení v Chicagu A. Mamateyovi, predsedovi Slovenskej ligy v Amerike, z 12. 10. 1915. List v slovenskom preklade pozri v *Národné noviny* (Pittsburgh), roč. 6, 21. 10. 1915, č. 300, s. 4.

⁵ GESSAY, I. *Rozpomienka na uzavretie Československej dohody*. Bratislava 1928, s. 8.

⁶ *Národné noviny* (Pittsburgh), roč. 5, 10. 12. 1914, č. 256, s. 4.

⁷ Pozri PEKŇÍK, M. et al.: *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti I*. Bratislava 1998.

⁸ ASSV, fasc. 235A. *Memorandum Slovenskej Ligy v Amerike, vydané menom amerických Slovákov, v záujme Slovákov v Uhorsku*. S. I. 1914–1915.

⁹ HRONSKÝ, M.: *Slovensko pri zrode Československa*. Bratislava 1987, s. 79–80.

¹⁰ KUCÍK, Š. – ŠVORC, P.: Česko-slovenský zahraničný odboj v USA (1914–1918) – slovenský pohľad. In: Kucík, Š. – Vaculík, J. et al.: *Slovenské a české krajaňské hnutie v USA (do roku 1918)*. Prešov 2014, s. 70.

vnímali ako taký, ktorý nebol založený na princípe rovnoprávnosti dvoch národov, ale na idei jednotného československého národa.¹¹ Mnohí americkí Česi totiž otvorene vyhlasovali „uhorských Slovákov“ za vetvu českého národa a hovorili o potrebe vytvoriť „jednotný československý národ“.¹² I napriek tomu však na slovenskej strane postupne prevládol názor, že najpriateľnejším riešením bude štátne spojenie s Čechmi za predpokladu, že slovenský národ bude mať v tomto štátnom zväzku zabezpečený plný samobytný vývin.¹³

Česká strana deklarovala, že obsah Clevelandskej dohody je známy aj T. G. Masarykovi, ktorý s ním podľa jej tvrdenia vyjadril svoj súhlas.¹⁴ V rozpore s uvedeným tvrdením je sa však na základe zachovaných prameňov oprávnené domnievať, že už v čase uzavretia Clevelandskej dohody T. G. Masaryk s jej obsahom, t.j. s dualistickým riešením štátoprávneho usporiadania budúceho Česko-Slovenska, nesúhlasil. Predseda a tajomník Českého národného združenia Ludvík Fisher a Josef Tvrzický-Kramer mu totiž v liste z 13. novembra 1915 napísali: „*Přikládáme program dohody československé.*¹⁵ *Vám snad zcela nevyhoví, ale nelze jinak. Je s nimi*¹⁶ *těžká porážka, a nemají smyslu pro pevnější sjednocení. Bojí se Čechů jako Maďarů...*“¹⁷

Okrem toho, o tri týždne po uzavretí Clevelandskej dohody publikované Vyhlásenie Českého zahraničného komitétu v Paríži (14. novembra 1915), ktorým zahraničný odboj Čechov a Slovákov vstúpil na medzinárodnú politickú scénu, na Clevelandskú dohodu vôbec ne-reflektovalo. Naopak, vyhlásenie sa nieslo úplne v duchu Masarykovej koncepcie obnovy niekdajšieho českého štátu rozšíreného o Slovensko, podobne ako aj jeho ostatné memorandá z rokov 1914–1915.¹⁸ Napriek tomu sa pod vyhlásením objavili aj mená predsedu Slovenskej ligy v Amerike A. Mamateya a jej tajomníka I. Daxnera ako jediných Slovákov. O úmysle Masaryka nerešpektovať vo vyhlásení Clevelandskú dohodu vedeli aj Fisher s Tvrzickým.

¹¹ HÁJKOVÁ, D. „*Naše česká věc*“. *Češi v Americe za první světové války*. Praha 2011, s. 72–73. Pozri aj KUCÍK, Š. – ŠVORC, P. Česko-slovenský zahraničný odboj v USA (1914–1918) – slovenský pohľad. In: Kucík, Š. – Vaculík, J. et al.: *Slovenské a české krajanské hnutí v USA (do roku 1918)*. Prešov 2014, s. 65–87. Predstavy amerických Slovákov o možnom riešení postavenia ich rodákov v Uhorsku zahŕňali zotrvanie Slovenska vo federalizovanom Uhorsku, federalizáciu habsburskej monarchie, pri ktorej by Slovensko spolu s českými krajinami tvorilo jednu časť oproti Rakúsku a zvyšnému Uhorsku, pripojenie Slovenska k cárskemu Rusku alebo jeho spojenie s budúcim poľským štátom. Podľa vyjadrenia A. P. Mamateya *Memorandum* navyše nevyučovalo ani požiadavku úplnej štátnej samostatnosti Slovenska. Porov.: KUCÍK, Š. K vývinu myšlienky česko-slovenskej štátnosti v krajanskom hnutí v USA. In: *Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity: řada společenských věd*, roč. 26, 2012, č. 2, s. 114–115.

¹² HANZLÍK, F. Česko-slovenský zahraniční odboj v USA (1914–1918) – český pohled. In: Kucík, Š. – Vaculík, J. et al.: *Slovenské a české krajanské hnutí v USA (do roku 1918)*. Prešov 2014, s. 94.

¹³ GOSIOROVSKÝ, Miloš. Slovenská otázka za prvej svetovej vojny. In: *Slováci a ich národný vývin: (Sborník materiálů z V. sjazdu slovenských historiků v Banskej Bystrici)*. 2. doplnené vydanie. Bratislava 1969, s. 295–296.

¹⁴ I. Daxner, ktorý bol na konferencii osobne prítomný, v práci *Ako sa vodi nášmu slovenskému národu v Československej Republike?* (Pittsburgh 1924) na s. 8 píše: „*Po jednohlasnom prijatí Clevelandskej Dohody začala sa naša spoločná revolučná práca s bratmi Čechmi, ktorí nás na opätovné otázky naše uisťovali, že obsah tejto Dohody je profesorovi Masarykovi známy a že on s tým súhlasí!*“ Zvýraznil I. Daxner (pozn. Š. K.). I. Gessay vo svojej brožúre *Rozpomienka na uzavretie Československej dohody* (Bratislava 1928) na s. 8 uvádza: „*Pán Emanuel V. Voska, jeden z tam prítomných zástupcov Českého Národného Sdruženia, vstal a za veľkého aplausu prehlásil, že text tejto dohody známy je profesorovi Masarykovi, ako predsedovi Národnej Rady a že on s ním súhlasí.*“

¹⁵ Clevelandskej dohody.

¹⁶ Slovákmí.

¹⁷ Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky, v. v. i., Archiv ÚTGM, Praha (ďalej MÚA AV ČR, AÚTGM), f. Tomáš Garrigue Masaryk, V – válka (1900) – 1914–1918 – (1928) (ďalej TGM – V), k. 311. List L. Fishera, predsedu, a J. Tvrzického-Kramera, tajomníka Českého národného združenia, T. G. Masarykovi z 13. 11. 1915.

¹⁸ RYCHLÍK, J.: *Češi a Slováci ve 20. století: česko-slovenské vztahy 1914–1945*. Bratislava – Praha 1997, s. 46.

V citovanom liste Masarykovi totiž uviedli: „...obávame sa, že námaha tajemníka, jež formálně skončila shodou československou¹⁹ bude asi opět bezvýsledná, neboť Slováci nepochybně budou rozezlení, že v prohlášení²⁰ není nic o Slovácích.“²¹

Vo svetle uvedeného návrh textu Clevelandskej dohody a jej uzavretie boli len taktickým krokom z českej strany, ktorá si bola vedomá, že bez prísľubu rešpektovania samobytnosti slovenského národa väčšinu amerických Slovákov k spolupráci nepritiahne. A. Mamatey a I. Daxner boli totiž jedinými zástupcami Slovákov, ktorých podpis sa objavil pod vyhlásením zo 14. novembra 1915. Pre Masaryka bolo kľúčovým tieto podpisy získať, aby v odbojovej akcii mohol legitímne zastupovať aj Slovákov. Preto boli Česi nútení v záujme zjednotenia českého a slovenského krajanského hnutia v USA v Clevelandskej dohode, aj keď len naoko, súhlasiť s dualistickým riešením štátoprávneho usporiadania budúceho Česko-Slovenska. To vysvetľuje aj nerešpektovanie zásad dohodnutých v Clevelandskej dohode českou stranou v nasledujúcom období a v konečnom dôsledku jej nahradenie Pittsburskou dohodou.

Koniec-koncov, túto interpretáciu potvrdzuje aj samotný český účastník odboja Vojta Beneš, ktorý po skončení prvej svetovej vojny o celej záležitosti napísal: „Tato „Clevelandská dohoda“ [...] byla skutečným východiskem společné akce, jejíž podmínkou učinila „Slovenská liga“ v samostatném státě československém, který z revoluce by vyšel, že musí býti „spojení českého a slovenského národa vo federativním svázku státov s úplnou autonomií Slovenska“. [...] Ale Č. N. Sdružení přistoupilo k této dohodě u vědomí, že ji musí přijmouti, poněvadž si toho Liga žádá a poněvadž na jiném podkladě nebylo by k dohodě došlo.“²²

Navyše, svoje stanovisko k vzájomného pomeru Čechov a Slovákov v ich budúcom spoločnom štáte onedlho expressis verbis vyjadril aj samotný T. G. Masaryk. V liste z 23. júla 1916, zaslanom z Londýna Českému národnému združeniu v Chicagu, uviedol: „Slováci... vidí, jak se musí pracovat a jak fantastické jsou plány slovenských vůdců. Zejména je fantastický plán, že poměr Slovenska a Čech bude dualistický. Slovenština by byla oficielním jazykem na Slovensku v administraci a dost! Ale k tomu poznání přijdou krutou zkušeností...“²³

Uzavretím Clevelandskej dohody sa tak otázka postavenia Slovenska v budúcom česko-slovenskom štáte nevyriešila. V nej obsiahnutý základný federatívny princíp v rovnoprávnosti – česko-slovenský dualizmus vedúci predstavitelia česko-slovenského odboja na čele s T. G. Masarykom totiž nielenže oficiálne neuznali, ale svojimi prejavmi ho dezavovali.²⁴

Napriek skutočnosti, že uvedené vyhlásenie zo 14. novembra 1915 nebolo vypracované v duchu Clevelandskej dohody, americkí Slováci naň reagovali kladne v domnienke, že manifest bol vypracovaný ešte pred dohodnutím jednotného postupu Čechov a Slovákov. Uspokojili sa s proklamáciou Čechov, že pracujú za samostatný česko-slovenský štát.²⁵ Vyslovili však požiadavku, aby v budúcnosti podobné cudzinu informujúce články boli vypracované v duchu Clevelandskej

¹⁹ Clevelandskou dohodou (pozn. Š. K.).

²⁰ Vyhlásenie Českého zahraničného komitétu zo 14. novembra 1915 (pozn. Š. K.).

²¹ MÚA AV ČR, AÚTGM, f. TGM – V, k. 311. List L. Fishera, predsedu, a J. Tvrzického-Kramera, tajomníka Českého národného združenia, T. G. Masarykovi z 13. 11. 1915.

²² BENEŠ, V.: *České národní sdružení: Vznik a historie revolučního hnutí osvobodenského mezi svobodomyšlnými a evangelickými Čechy ve Spojených státech amerických*. Chicago 1925, s. 17; HÁJKOVÁ, D.: „Naše česká věc“: *Češi v Americe za první světové války*, s. 75.

²³ Citované z BENEŠ, V.: *Masarykovo dílo v Americe*. Praha 1925, s. 35–36.

²⁴ KRAJČOVIČ, M.: *Slovenské národní hnutí v mezinárodním kontexte: Od roku 1820 po vznik Slovenského štátu*. Bratislava 2010, s. 386.

²⁵ „We ask for an independent Bohemian-Slovak state.“ MÚA AV ČR, AÚTGM, f. TGM-V, k. 278. Declaration of the Bohemian (Czech) Foreign Committee. Paris, November 14, 1915; „Usilujeme o samostatný československý stát.“ MÚA AV ČR, AÚTGM, f. TGM-V, k. 278. Prohlášení Českého komitétu zahraničního. Paříž, 14. 11. 1915.

dohody.²⁶ S cieľom presadzovania zásad obsiahnutých tak v Memorande Slovenskej ligy v Amerike, ako aj v Clevelandskej dohode, Slovenská liga vyslala v roku 1916 do Európy aj svojich dvoch delegátov Gustáva Košíka a Štefana Osuského.²⁷

Nedôverčivý postoj väčšiny amerických Slovákov voči Čechom podnecovaný nedodržaním Clevelandskej dohody po jej uzavretí v roku 1915 sa radikálne zmenil roku 1917, keď do odpovede dohodových veľmocí na nótu amerického prezidenta Woodrowa Wilsona o svojich vojnových cieľoch boli zahrnutí aj „Čecho-Slováci“.²⁸ Pod jej vplyvom sa zidení delegáti na schôdzi Ústredného výboru Slovenskej ligy v Amerike v apríli 1917 rozhodli pristúpiť k úzkej spolupráci s Čechmi.²⁹ Ani táto spolupráca spolu s významnými čiastkovými úspechmi spoločnej odbojovej akcie však nedokázali prekonať rozdiely, ktoré aj naďalej pretrvávali v slovenskom a českom krajskom hnutí v USA. K politickým diferenciam sa, navyše, družili aj náboženské rozdiely. Uvedené rozpory vyústili v roku 1918 do konečného rozdelenia amerických Slovákov na dva tábory. Kým jedna skupina zostala verná programu Tomáša G. Masaryka a jeho koncepcii nového štátu Čechov a Slovákov, druhá zaujala voči T. G. Masarykovi nedôverčivý postoj a na projektovaný nový štát sa pozerala rezervovane. Rozdelenie, ktorého kontúry boli viditeľné už v roku 1917, sa ešte viac prehĺbilo po tom, čo T. G. Masaryk vyslal do Ameriky Jána Jančeka, slovenského legionára a člena Československej národnej rady v Rusku, aby pomohol konsolidovať spoluprácu amerických Čechov a Slovákov a zjednotil ich v československom tábore. Začiatkom roku 1918 si totiž Masaryk jasne uvedomil, že ak sa má spoločné odbojové hnutie úspešne završiť podľa jeho predstáv, musí dosiahnuť, aby sa české a slovenské krajské hnutie v USA organizačne zjednotilo.³⁰

J. Janček pricestoval do Ameriky v januári 1918. Bezprostredne po svojom príchode skritizoval Slovenskú ligu v Amerike za jej laxný postoj a ako nápravu rivality a podozrievania medzi Čechmi a Slovákmi navrhol založenie Československej národnej rady v Amerike a jej podriadenie Československej národnej rade v Paríži. V dňoch 9.–12. februára 1918 sa na Jančekov podnet stretli zástupcovia Slovenskej ligy a Českého národného združenia v Chicagu, kde odsúhlasili založenie navrhovanej organizácie.³¹ Slováci trvali na tom, aby v duchu Clevelandskej dohody v nej bolo zastúpenie Čechov a Slovákov rovnaké a Česi s touto požiadavkou súhlasili.³² Na ustanovujúcom zasadnutí Československej národnej rady v Amerike sa dohodlo, že aj výdavky na odbojovú akciu budú Slováci znášať vo výške päťdesiatich percent. Pre slovenskú stranu tento záväzok predstavoval skutočne veľké finančné zaťaženie, keďže boli reprezentovaní len jednou organizáciou Slovenskou ligou v Amerike, kým českú stranu predstavovali dve organizácie České národné združenie a Zväz českých katolíkov združené do

²⁶ *Národné noviny* (Pittsburgh), roč. 6, 18. 11. 1915, č. 304, s. 5.

²⁷ K tomuto rozhodnutiu došlo na jej IX. kongrese, ktorý sa konal v dňoch 22.–23. februára 1916 v Chicagu. Porov.: *Národné noviny* (Pittsburgh), roč. 7, 2. 3. 1916, č. 318, s. 7. Podrobnejšie o ich misii pozri v MICHÁLEK, S.: *Diplomat Štefan Osuský 1889–1973*. Bratislava 1999; MINÁR, I.: *Americkí Slováci a Slovensko 1880–1980*. Bratislava 1994, PALKOVIČOVÁ, H.: Situácia v Slovenskej lige so zreteľom na činnosť jej delegátov v Európe v roku 1916. In: *Studia Historica Tyrnaviensia XI–XII*, 2011, s. 388–399.

²⁸ PERGLER, Ch.: Bohemian Question. In: *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 72, Jul. 1917 [online]. Dostupné na internete: <http://www.jstor.org/stable/1013665>.

²⁹ Viac o tom pozri v KUCÍK, Š. – ŠVORC, P.: Česko-slovenský zahraničný odboj v USA (1914–1918) – slovenský pohľad. In: Kucík, Š. – Vaculík, J. et al. *Slovenské a české krajské hnutie v USA (do roku 1918)*. Prešov 2014, s. 74–76.

³⁰ KUCÍK, Š. – ŠVORC, P.: Česko-slovenský zahraničný odboj v USA (1914–1918) – slovenský pohľad. In: Kucík, Š. – Vaculík, J. et al.: *Slovenské a české krajské hnutie v USA (do roku 1918)*. Prešov 2014, s. 76–77.

³¹ STOLÁRIK, M. M.: *The Role of American Slovaks in the Creation of Czecho-Slovakia, 1914–1918*, s. 42–43.

³² STOLÁRIK, M. M.: *Immigration and Urbanization: The Slovak Experience, 1870–1918*. New York 1989, s. 226.

Bohemian National Alliance. Navyše organizovaných amerických Čechov bolo asi desaťkrát viac ako organizovaných amerických Slovákov.³³

Potom, čo J. Janček uspel v priťahnutí Čechov a Slovákov k užšej spolupráci v Československej národnej rade v Amerike, podnikol kroky, aby aj pripravovaný XI. kongres Slovenskej ligy v Amerike prispel ku koncentrácii československých síl. Presvedčil predsedu Slovenskej ligy Alberta Mamateya, aby sa kongres konal v New Yorku, centre čechofilských Slovákov združených v Slovenskej telocvičnej jednote Sokol na čele s Milanom Gettingom.³⁴ XI. kongres (22.–23. februára 1918), ktorý schválil ustanovenie Československej národnej rady v Amerike a zvolil jej slovenských členov, definitívne prispel k organizačnému zjednoteniu slovenského a českého krajanského hnutia v USA.³⁵ Hneď po organizačnom zjednotení amerických Čechov a Slovákov v Československej národnej rade v Amerike a jej podriadení Československej národnej rade v Paríži ohlásil svoj príchod do Ameriky T. G. Masaryk.³⁶

Nie všetci americkí Slováci však jednoznačne stáli na platforme spolupráce s Čechmi. Jozef Hušek, redaktor týždenníka *Jednota*, tlačového orgánu Prvej katolíckej slovenskej jednoty, najsilnejšej slovenskej podpornej organizácie v Amerike, neprestával od začiatku roku 1918 na jej stránkach vyjadrovať svoje obavy. Hušek ostro odmietol koncepciu jednotného československého národa a vyjadril pochybnosti, či celá oslobodenecká akcia nie je konaná len v českom záujme. Vyhlásil, že v tom prípade nie je hodna najmenej slovenskej obety.³⁷

Hušekovo nezávislé stanovisko predstavovalo pre česko-slovenské hnutie nebezpečenstvo. Keďže Česi v exile, ktorí presadzovali myšlienku zjednotenia Čechov a Slovákov, nemali žiadny mandát od Slovákov v Uhorsku, museli sa spoliehať na amerických Slovákov a hľadať takýto mandát u nich. Česi, ktorí sa usilovali o uznanie česko-slovenského hnutia spojencami a Spojenými štátmi americkými, mali životný záujem na podpore oslobodzovacej akcie zo strany amerických Slovákov a akékoľvek slovenské vyhlásenia proti tomuto hnutiu sa preň mohli stať veľmi nepríjemnými, ba možno osudnými.³⁸

V záujme zachovania si lojality Slovákov Masaryk urobil po Clevelandskej dohode nový taktický krok a Slovákom prisľúbil v projektovanom štáte rovnocenné postavenie s Čechmi, reprezentované predovšetkým osobitným slovenským snemom. Stalo sa tak uzavretím tzv. Pittsburskej dohody 31. mája 1918 v Pittsburghu, kde sa konala druhá schôdza Československej národnej rady v Amerike.³⁹

³³ VÚA – VHA, f. Odbočka československé národní rady v Americe, inv. č. 1, k. 1. Protokol ustanovující schůze Odbočky Československé národní rady v Americe. Cleveland, 10. 3. 1918; *Národní noviny*, roč. 9, 14. 3. 1918, č. 423, s. 1.

³⁴ STOLÁRIK, M. M.: *The Role of American Slovaks in the Creation of Czecho-Slovakia, 1914–1918*, s. 44.

³⁵ GETTING, M.: *Americkí Slováci a vývin československej myšlienky v rokoch 1914–1918*, s. 146.

³⁶ SIDOR, K.: *Zásahy Slovenskej Lígy v Amerike do politického vývinu slovenského (1914–1939)*. In: Šprinc, M. (ed.): *Slovenská liga v Amerike štyridsaťročná*. S. 1. 1947, s. 44.

³⁷ *Jednota* (Middletown, Pa.), roč. 25, 22. 5. 1918, č. 1386, s. 4.

³⁸ KUCÍK, Š. – ŠVORC, P.: Česko-slovenský zahraničný odboj v USA (1914–1918) – slovenský pohľad. In: Kucík, Š. – Vaculík, J. et al.: *Slovenské a české krajanské hnutie v USA (do roku 1918)*. Prešov 2014, s. 79–80.

³⁹ *Jednota* (Middletown, Pa.), roč. 25, 5. 6. 1918, č. 1388, s. 6. Viac k dátumu vzniku Pittsburskej dohody pozri v KUCÍK, Š.: *Podiel amerických Slovákov na autonomistickom hnutí na Slovensku (1918–1938)*. Martin 2011, s. 22–23 a KUCÍK, Š.: *Protokol 2. schôdze Odbočky Československej národnej rady v Amerike, konanej dňa 31. mája 1918 v Moose Temple, Pittsburgh, Pa.* In: Dejiny: internetový časopis Inštitútu histórie FF PU v Prešove, roč. 4 (2/2010), s. 163–181. Predseda Slovenskej ligy v Amerike A. Mamatey pri prvom zverejnení textu Pittsburskej dohody v *Novom Slovensku* slovenským čitateľom napísal: „Hlavné je, že náš vodca a hlava celého hnutia česko-slovenského, prof. Masaryk i druhí vedúci smerodajní mužovia českí, smýšľajú s nami Slovákmí úprimne, ako s rovnocennými bratmi!“ *Nové Slovensko* (Pittsburgh), roč. 1, 24. 6. 1918, č. 1, s. 5 (zvýraznil Š. K.).

Na rozdiel od citovaného listu Českému národnému združeniu v Chicagu z 23. júla 1916, v styku so Slováckmi T. G. Masaryk používal inú rétoriku. Dňa 30. mája 1918 vo svojom príhovore k Slováckom na manifestačnom stretnutí v Pittsburghu uviedol, že „*keď sa ho niekde pýtajú, že jaký pomer bude medzi Českom a Slovenskom po válke, on všade odpovedá: Bude slobodné Česko a bude slobodné Slovensko. Na Slovensku politické vedenie, školy, súdnictvo a všetko iné bude slovenské, v Čechách bude české. Boli by sme pošetili, keby sme smýšľali ináč alebo keby sme si nepriali jeden druhému.*“⁴⁰

V tomto duchu sa niesla i Pittsburská dohoda z nasledujúceho dňa. V slovenskej a českej historiografii udomácnil názor, že Pittsburská dohoda bola ústupkom voči Clevelandskej dohode, pretože kým táto zabezpečovala rovnocenné postavenie Slováckov a Čechov v budúcom spoločnom federatívnom štáte, na základe Pittsburskej dohody mali mať Slováci v budúcom Česko-Slovensku len autonómiu (v zmysle asymetrického členenia budúceho česko-slovenského štátu).⁴¹ Takáto interpretácia však odráža nedostatočné poznanie historických prameňov. Posledný výskum ukázal, že ide o zásadnú dezinterpretáciu toho, ako Pittsburskú dohodu chápali americkí Slováci. Existujú priame i nepriame dôkazy, že Slováci v Amerike nevnímali rozdiel medzi Clevelandskou a Pittsburskou dohodou, aspoň pokiaľ ide o požiadavku federatívneho usporiadania budúceho spoločného štátu Čechov a Slováckov, t. j. na princípe rovnocennosti.⁴² Koncipovanie novej dohody T. G. Masarykom vnímali len ako aktualizáciu niektorých bodov Clevelandskej dohody vzhľadom na vývoj vojnových udalostí, nie však s ohľadom na vzájomný pomer slovenskej a českej strany.⁴³ Slovenská strana totiž Masaryka požiadala, aby buď potvrdil Clevelandskú dohodu, alebo aby sám navrhol inú dohodu, ktorá by reagovala na zmenenú situáciu. Hlavnou motiváciou pre slovenskú stranu bolo podprieť záležitosti dohodnuté v Clevelandskej dohode Masarykovou autoritou a odstrániť tak príčiny nedôvery medzi Slováckmi voči Čechom pre jej nerešpektovanie.⁴⁴ Masaryk k uzavretiu Pittsburskej dohody so

⁴⁰ *Jednota* (Middletown), roč. 25, 5. 6. 1918, č. 1388, s. 6. Ani tu sa však Masaryk nevyhol čechoslovakistickému kódu, ktorý v tomto kontexte vyznieva paradoxne: „*Každá vetev bude pánom vo svojom dome.*“ (Zvýraznil Š. K.).

⁴¹ Z posledných takýchto prác pozri napr. BANDŽUCH, T.: *Slovenské vize : Velká válka, krajané a představy o budoucím státu (1914–1918)*. Praha 2014. Text Pittsburskej dohody pozri v prílohe 2. Tradičnej interpretácii sa na druhej strane vymyká najmä Imrich Minár (pozri napr. MINÁR, I.: *Americkí Slováci a Slovensko 1880 – 1980*. Bratislava 1994, či jeho novšiu publikáciu MINÁR, I.: *Príspevok k dejinám odboja vedeného Slovenskou liguou v Amerike 1907–1920*. Bratislava 2011).

⁴² Podrobne o tom pozri v KUCÍK, Š.: *Podiel amerických Slováckov na autonomistickom hnutí na Slovensku (1918–1938)*. Martin 2011, s. 25–28; KUCÍK, Š.: K vývinu myšlienky česko-slovenskej štátnosti v krajanском hnutí v USA. In: *Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity: řada společenských věd*, roč. 26, 2012, č. 2, s. 120–123; KUCÍK, Š. – ŠVORC, P.: Česko-slovenský zahraničný odboj v USA (1914–1918) – slovenský pohľad. In: Kucík, Š. – Vaculík, J. et al. *Slovenské a české krajanские hnutí v USA (do roku 1918)*. Prešov 2014, s. 65–87. Uvedenú interpretáciu Pittsburskej dohody podporuje aj posledný výskum autonomistického hnutia na Slovensku v období medzi dvoma svetovými vojnami. Okrem už viackrát v našich prácach citovanej knihy Martina Vašša (VAŠŠ, M.: *Slovenská otázka v 1. ČSR (1918–1938)*. Martin 2011, s. 126–141), posledný článok Štefana Kucíka definitívne dokázal, že požiadavka autonómie Slovenska na základe Pittsburskej dohody bola v myslení Andreja Hlinku ako hlavného predstaviteľa slovenského autonomistického hnutia a jeho ľudovej strany, podobne, ako u amerických Slováckov, rovná požiadavka dualistického usporiadania Česko-Slovenska, a nie jeho asymetrického členenia, ako to tvrdí tradičná interpretácia Pittsburskej dohody a autonómie Slovenska. (KUCÍK, Š.: *Andrej Hlinka a Pittsburská dohoda*, v tlači).

⁴³ Podľa niektorých autorov išlo predovšetkým o časti naznačujúce monarchistickú koncepciu budúceho štátu. Príčinou potreby aktualizácie Clevelandskej dohody bola podľa nich aj skutočnosť, že dohoda bola uzavretá medzi krajanскими kolóniami v čase, keď sa boj za samostatný štát len začínal, zatiaľ čo v roku 1918 bolo treba vytvoriť omnoho reprezentatívnejší dokument. Porov.: BANDŽUCH, T.: *Slovenské vize : Velká válka, krajané a představy o budoucím státu (1914–1918)*. Praha 2014, s. 97.

⁴⁴ *Nové Slovensko* (Pittsburgh), roč. 1, 24. 6. 1918, č. 1, s. 5.

Slovákmi pristúpil jednak v nadväznosti na svoju rétoriku voči Slovákom na manifestačnom zhromaždení v Pittsburghu, aj keď do navrhovanej Pittsburskej dohody sa už zdráhal uviesť osobitný slovenský snem, čo nekorešpondovalo s jeho vyhlásením o „*slovenskom politickom vedení*“ (porovnaj vyššie), a jednak pod tlakom, ktorý na neho vyvinula frakcia amerických Slovákov na čele s Jozefom Hušekom, redaktorom *Jednoty*, tlačového orgánu Prvej katolíckej slovenskej jednoty, najsilnejšej slovenskej podpornej organizácie v Amerike.⁴⁵

Po vzniku Československa, keď už lojalitu amerických Slovákov nepotreboval, Masaryk význam Pittsburskej dohody znížil najprv na úroveň programu, ktorý má svoju historickú hodnotu (1920)⁴⁶, neskôr uviedol, že ju podpísal „*k uspokojení malé slovenské frakcie, ktorá snila o bůh ví jaké samostatnosti Slovenska*“⁴⁷ (1925), až ju napokon vyhlásil za falzifikát (1929).⁴⁸

Slováci na oboch stranách Atlantiku na postoj Masaryka reagovali hnutím za autonómiu Slovenska, ktorej sa dočkali (aj keď nie v intenciách Pittsburskej dohody⁴⁹) až v roku 1938.

Je teda zjavné, že v počiatočných mesiacoch Veľkej vojny v úvahách amerických Slovákov o budúcnosti Slovenska rezonovalo zabezpečenie jeho samosprávneho vývinu bez ohľadu na to, v akom štátoprávnom usporiadaní to bude. Akékoľvek z navrhovaných riešení budúceho statusu Slovenska však bolo späté s myšlienkou jeho samosprávneho postavenia na federatívnom základe. Uvedený princíp rovnoprávnosti sa ako niť tiahol dejinami Slovákov. Vyjadrený bol aj v Memorande Slovenskej ligy v Amerike z rokov 1914–1915 a svoje plné vyznenie našiel aj v Clevelandskej dohode. Tento zásadný postoj slovenskej reprezentácie však narážal na odpor českej strany, ktorá vytrvalo odmietala akceptovať snahy Slovákov definitívne sa etablovať ako suverénny národ. Vo svetle posledného výskumu návrh textu Clevelandskej dohody a jej uzavretie boli len taktickým krokom z českej strany, ktorá si bola vedomá, že bez prísľubu rešpektovania samobytnosti slovenského národa väčšinu amerických Slovákov k spolupráci nepritiahne. Túto tézu podporujú aj vyjadrenia českého účastníka odboja V. Beneša, či priamo hlavného predstaviteľa odboja T. G. Masaryka. Nedôverčivý postoj väčšiny amerických Slovákov voči Čechom podnecovaný nedodržiavaním Clevelandskej dohody po jej uzavretí v roku 1915 sa však radikálne zmenil roku 1917, keď do odpovede dohodových veľmocí na nótu amerického prezidenta

⁴⁵ J. Hušek, keďže nebol členom Československej národnej rady v Amerike, čakal na výsledok porady vo vedľajšej miestnosti. Prv však, než sa schôdza začala, zavola von predsedu Slovenskej ligy A. Mamateya a predstrel mu ultimátum: buď Masaryk podpíše v mene Československej národnej rady v Paríži Clevelandskú dohodu, alebo podpíše inú dohodu, ktorý zaručí Slovensku národnú autonómiu, alebo katolíci zo Slovenskej ligy vystúpia a budú proti nej bojovať. Túto skutočnosť priznal aj sám T. G. Masaryk, keď o Pittsburskej dohode neskôr napísal, že ju podpísal „*k uspokojení malé slovenské frakcie, ktorá snila o bůh ví jaké samostatnosti Slovenska*.“ (MASARYK, T. G.: *Světová revoluce*, s. 262). Hušekov nekompromisný a vytrvalý postoj viedol napokon k zaručeniu aj najdôležitejšej slovenskej požiadavky T. G. Masarykom v mene Československej národnej rady – slovenského snemu. Zúčastnené strany text dohody schválili jednomyselne. Viac o tom pozri najmä v KUCÍK, Š.: *Podiel amerických Slovákov na autonómistickom hnutí na Slovensku (1918–1938)*, s. 21–24, ale aj MASARYK, T. G.: *Světová revoluce*. Praha 1925, s. 262.

⁴⁶ „*Program pittsburský je jeden z četných předrevolučních programů zahraničních. Má svou cenu historickou.*“ Citované z OLEJNÍK, M. Podiel významných historických udalostí na formovaní štátnej ideológie na Slovensku v období predmnichovskej ČSR. In: *Forum historiae*, 2008, č. 1 [online]. Dostupné z: <http://forumhistoriae.sk/documents/10180/39392/Olejnik.pdf> [cit. 30. 1. 2014].

⁴⁷ MASARYK, T. G.: *Světová revoluce*, s. 262.

⁴⁸ [...] *dokument té úmluvy (Pittsburskej dohody, pozn. Š. K.) je podvržený, je falsum; [...] Proto politik vážný, státník, s takovým papírem nemůže a nesmí operovat. Falsifikát se nemůže stát státním aktem.*“ Archiv Kanceláře prezidenta republiky (ďalej AKPR), Praha, f. Kancelář prezidenta republiky (1919–), sign. T 511/21. List T. G. Masaryka A. Hlinkovi z 12. 10. 1929.

⁴⁹ Ústavný zákon o autonómii Slovenskej krajiny, vydaný 22. novembra 1938, sa stal základom asymetrického členenia ČSR v rozpore s intenciami Pittsburskej dohody, ktorá, ako sme už uviedli, nastoľovala požiadavku jej federatívneho usporiadania.

W. Wilsona o svojich vojnových cieľoch boli zahrnutí aj „Čecho-Slováci“. Ani úzka spolupráca, ktorá nasledovala, spolu s významnými čiastkovými úspechmi spoločnej odbojovej akcie, však nedokázali prekonať rozdiely, ktoré aj naďalej pretrvávali v slovenskom a českom krajanskom hnutí v USA. Politické rozpory spolu s náboženskými rozdielmi vyústili v roku 1918 do rozdelenia amerických Slovákov na dva tábory: kým jedna skupina zostala verná programu T. G. Masaryka a jeho koncepcii nového štátu Čechov a Slovákov, druhá voči Masarykovi zaujala nedôverčivý postoj a na projektovaný nový štát sa pozerala rezervovane. Slovenská strana nepreklenula názorové rozdiely ani po organizačnom zjednotení amerických Čechov a Slovákov v Československej národnej rade v Amerike vo februári 1918. Jozef Hušek, redaktor týždenníka Jednota, tlačového orgánu Prvej katolíckej slovenskej jednoty, najsilnejšej slovenskej podpornej organizácie v Amerike, ostro odmietol koncepciu jednotného československého národa a vyjadril pochybnosti, či celá oslobodzovacia akcia sa nekoná len v českom záujme. V záujme zachovania si lojality, a tým aj mandátu Slovákov, Masaryk urobil po Clevelandskej dohode nový taktický krok a Slovákom prisľúbil v projektovanom štáte rovnocenné postavenie s Čechmi, reprezentované predovšetkým osobitným slovenským snom. Stalo sa tak uzavretím tzv. Pittsburskej dohody 31. mája 1918 v Pittsburghu, kde sa konala druhá schôdza Československej národnej rady v Amerike. Aj keď sa v slovenskej a českej historiografii udomácnil názor, že Pittsburská dohoda bola ústupkom voči Clevelandskej dohode, pretože kým táto zabezpečovala rovnocenné postavenie Slovákov a Čechov v budúcom spoločnom federatívnom štáte, na základe Pittsburskej dohody mali mať Slováci v budúcom Česko-Slovensku len autonómiu (v zmysle asymetrického členenia budúceho česko-slovenského štátu, posledný výskum ukázal, že ide o zásadnú dezinterpretáciu toho, ako Pittsburskú dohodu chápali americkí Slováci. Existujú priame i nepriame dôkazy, že Slováci v Amerike nevníмали rozdiel medzi Clevelandskou a Pittsburskou dohodou, aspoň pokiaľ ide o požiadavku federatívneho usporiadania budúceho spoločného štátu Čechov a Slovákov, t. j. na princípe rovnocennosti. Po vzniku Československa Masaryk význam Pittsburskej dohody znížil najprv na úroveň programu, ktorý má svoju historickú hodnotu (1920), neskôr uviedol, že ju podpísal k uspokojeniu malej slovenskej frakcie, ktorá snívala o bohvie akej samostatnosti Slovenska, a napokon ju vyhlásil za falzifikát (1929). Slováci v Československu i v Amerike na postoj Masaryka reagovali hnutím za autonómiu Slovenska, ktorej sa dočkali (aj keď nie v intenciách Pittsburskej dohody) až v roku 1938.

Príloha 1

Clevelandská dohoda

„ČESKÉ NÁRODNÍ SDRUŽENÍ“ v Americe a „SLOVENSKÁ LÍGA“ v Amerike, uzavreli – cieľom umožnenia spoločného účinkovania a jednotného postupu za dosiahnutie politickej voľnosti a samostatnosti národa Českého a Slovenského – dohodu, na základe zásad nasledujúceho „Programu“ a jemu zodpovedajúcej „Organisácie“:

PROGRAM:

- 1) Samostatnosť Zemí Českých a Slovenska.
- 2) Spojenie Českého a Slovenského národa vo federatívnom zväzku štátov, s úplnou národnou autonómiou Slovenska, vlastným snom, vlastnou štátnou správou, úplnou kultúrnou slobodou – teda i s plným užívaním jazyka Slovenského – vlastnou správou finančnou a politickou – **so štátnym jazykom slovenským.**

- 3) Volebné právo: všeobecné, tajné, priame.
- 4) Forma vlády: personálna únia, s demokratickým sriadením štátu, podobne ako v Anglii.
- 5) Tieto body tvoria základ predbežnej obapolnej dohody a môžu byť doplnené, poľažne rozšírené, len na základe dorozumenia sa oboch stránok. České Národní Sdružení, podržuje si právo prípadnej zmeny a to samé právo, má aj Slovenská Líga.

ORGANISÁCIA:

- 1) „České Národní Sdružení“ v Americe a „Slovenská Líga“ v kruhu svojho pôsobenia – zbierajú najväčší možný fond pre túto spoločnú akciu. – Obe organizácie – Slovenská i Česká spravujú si svoj fond samostatne. – Slovenská Líga uzná jedine „České Národní Sdružení“ za oficiálneho reprezentanta Čechov Amerických, práve tak uznáva České Národní Sdružení výlučne len „Slovenskú Lígu“ za ústredie Slovenské.
- 2) Obe organizácie uznajú za kompetentné len tie osoby a organizácie, ktoré budú uznané a poverené shodne Ústredím Českého Národního Sdružení a Slovenskou Lígou. Preto bude sa jednať v spoločných veciach Česko-Slovenských – s Čechmi v Amerike i v Európe, len prostredníctvom „Českého Národního Sdružení“ – a práve tak so Slovákmi, len prostredníctvom „Slovenskej Lígy“. – Obe organizácie budú vystupovať spoločne u vlád a v jednaní s ostatnými organizáciami, alebo zástupcami Slovanskými, tu i v Európe.
- 3) Utvorí sa spoločný výbor česko-slovenský – vymenovaný Českým Národným Sdružením a Slovenskou Lígou – ktorý vstúpi do vyjednávania s Juhoslovanmi. –
- 4) Ohľadne spoločného výkonného výboru a ďalšieho organizačného sriadenia, dohodnú sa „Ústredna Českého Národního Sdružení“ a „Ústredná Správa Slovenskej Lígy“ – ku čomu dáva im konferencia poverenie.
- 5) Pred verejnosťou a pri spoločných prejavoch vystupuje „Ústredna Českého Národního Sdružení“ a ústredná správa „Slovenskej Lígy“ pod menom: „Exekutiva Čechov a Slovákov v Amerike“. –
- 6) Vo všetkých osadách, v ktorých sú slovenské a české spolky – usporiadajú sa spoločné manifestácie. –
- 7) Tlačový výbor „Ústredny Českého Národního Sdružení“ bude rozšírený o pána Štefana Osuského, ako zástupcu Slovákov a postará sa o častejšie informácie americkej tlače v otázkach českých a slovenských. –
- 8) Táto dohoda o spoločnom postupe, stane sa platnou a záväznou, akonáhle jej český a slovenský originál podpísaný bude predsedom a tajomníkom „Slovenskej Lígy“ a predsedom a tajomníkom „Ústředny Českého Národního Sdružení“

Za „České Národní Sdružení“
(Ústřednu)
Dr. Ludvík Fisher v.r.
předseda
Josef Tvrzický-Kramer v.r.
tajomník

Za „Slovenskú Lígu“
(Ústredňu)
Albert Mamatey
predseda
Ivan Daxner
tajomník

Zdroj: PEKNÍK, M. et al. *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti I.* Bratislava 1998, s. 445–447. Zvýraznené v pôvodnom texte (pozn. Š. K.). V publikácii je chybná informácia týkajúca sa podpisov na tomto dokumente. Originálny podpis je len Ivana Daxnera. (pozn. Š. K.)

Príloha 2

Pittsburská dohoda

Česko-Slovenská Dohoda,

uzavretá v Pittsburghu, Pa., dňa 30. mája 1918.

Predstavitelia slovenských a českých organizácií vo Spoj. Štátoch.

Slovenskej Lígy, Českého Národného Sdruženia a Sväzu Českých Katolíkov,

porokovali za prítomnosti predsedu Česko-Slovenskej Národnej Rady profesora Masaryka, o česko-slovenskej otázke a o našich posavádných programových prejavoch a usniesli sa nasledovne:

Schvaľujeme politický program usilujúci sa o Spojenie Čechov a Slovákov v samostatnom štáte z Českých Zemí a Slovenska.

Slovensko bude mať svoju vlastnú administratívu, svoj snem a svoje súdy.

Slovenčina bude úradným jazykom v škole, v úrade a vo verejnom živote vôbec.

Česko-slovenský štát bude republikou. Jeho Konštitúcia bude demokratická.

Organisácia spolupráce Čechov a Slovákov vo Spojených Štátoch bude podľa potreby a meniacej sa situácie, pri spoločnom dorozumení, prehĺbená a upravená.

Podrobné ustanovenia o zariadení česko-slovenského štátu ponechávajú sa oslobodeným Čechom a Slovákom a ich právoplatným predstaviteľom.“

Nasledujú podpisy predstaviteľov slovenských a českých krajanských organizácií a podpis T. G. Masaryka.

Zdroj: PEKNÍK, M. et al. *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti I.* Bratislava 1998, s. 485–487.